

EURO BÖLGESİ İZLEME RAPORU

(1 TEMMUZ-31 TEMMUZ 2000)

1.Genel Ekonomik Göstergelere İlişkin Gelişmeler:

Euro Bölgesi ekonomisi güçlü bir şekilde gelişmeye devam etmektedir. Eurostat'ın ilk tahminlerine göre Euro Bölgesinin reel GSYİH büyümesi 2000 yılının ilk çeyreğinde yüzde 0.7 olarak gerçekleşmiş ve reel GSYİH bir yıl öncesinin aynı dönemine oranla yüzde 3.2 büyümüştür. Bu artışta net ihracat artışının olumlu katkısı olmuştur.

Euro Bölgesi sanayi üretiminde Nisan 2000'de kayda değer bir artış gerçekleşmiştir. İnşaat haricinde, Mart 2000'de yüzde 5.3 olarak gerçekleşmiş olan sanayi üretimi artışı, Nisan 2000'de yıllık yüzde 6.5 olarak gerçekleşmiştir. İlk çeyrekte ise, inşaat haricindeki sanayi üretiminin, 1999 yılının son çeyreğine oranla yüzde 1.3 arttığı tahmin edilmektedir. İmalattaki büyüme yılın ilk çeyreğinde, 1999 yılının son çeyreğine oranla yüzde 1.8 fazla olmuştur.

Avrupa Komisyonu tarafından Haziran 2000'de sanayi sektörüne duyulan güvenin arttığı ancak aynı dönemde tüketici güveninin ise bir ölçüde azaldığı açıklanmıştır. Komisyon, sanayi güveninin yükselmesinde İtalya, Almanya ve Fransa'nın katkısının önemli olduğunu ve tüketici güveninin ise özellikle Portekiz ve Almanya'da zayıflamaya başladığını açıklamıştır. Tüketici güvenindeki düşüşün başlıca nedeni, bireylerin genel ekonomik durum ve kendi kişisel mali durumlarına ilişkin olarak yaptıkları değerlendirmelerin iyimser olmayışı ve satın alma konusunda isteksizlik göstermeleridir.

2000 yılının ilk çeyreğinde tüketici talebinde kayda değer bir artış gerçekleşmemiştir. Bunun başlıca nedeni, Paskalya tatilinin bu yıl Nisan'ın sonuna sarkmasıdır.

Euro Bölgesi genel ekonomik durumunun iyileşme göstermesine paralel olarak reel katma değer 2000 yılının ilk çeyreğinde yüzde 0.9 kadar arttığı tahmin edilmektedir.

Eurostat'ın en son tahminlerine göre, Euro Bölgesinde perakende ticaret 2000 yılının Şubat-Nisan döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 2.6 artmıştır. 2000 yılının ilk çeyreğinde kaydedilen yüzde 1.9 düzeyine oranla bu daha yüksek büyüme oranı, perakende ticarete olan güvenin artmasıyla paralellik göstermiştir.

Mayıs 2000'de Euro Bölgesinde işsizlik oranı, değişmeyerek Nisan 2000'de kaydedilen düzey olan yüzde 9.2'de kalmıştır. Mayıs 2000'de 25 yaş altındakilere ilişkin işsizlik oranı yüzde 17.2 düzeyine düşmüştür. 25 yaş üzerinelere ilişkin işsizlik oranı ise yüzde 8.1 olarak gerçekleşmiştir.

Almanya iş güveni endeksi Ifo Mayıs 2000'de 102 düzeyinde gerçekleşmiş, daha sonra düşerek Haziran ayında 100.4 düzeyine inmiştir. Ekonomistler, Ifo endeksindeki değer kaybının sürdürülebilir bir nitelik arz etmediğini belirtmişler ve Almanya ekonomisinin yavaşlamakta olduğu yolunda bir yorum yapılamayacağını kaydetmişlerdir. Ifo endeksinin değer kaybetmesi sonucunda, euro da dolar ve yen karşısında değer yitirmiş ve 19 Temmuz 2000 tarihinde, 1 euro 92.32 cent üzerinden işlem görmüştür.

II.Fiyat İstikrarına İlişkin Gelişmeler:

Mayıs 2000'de Euro Bölgesi Uyumlaştırılmış Tüketici Fiyatları Endeksi (HICP), Nisan 2000'de bulunduğu seviyeyi koruyarak yüzde 1.9 düzeyinde kalmıştır. Bununla birlikte, bu sabit kalan artış hızının gerisinde bir dizi HICP alt bileşeninin yıllık değişiminde artış olmuştur-en dikkate değer olanlar enerji ve işlenmemiş gıda fiyatlarındaki artıştır.

Beklendiği gibi, Nisan 2000'de varil başına ortalama 24.6 euro olan petrol fiyatlarının Mayıs 2000'de 30.4 euroya çıkmasıyla, enerji fiyatlarındaki yıllık artış Mayıs 2000'de yüzde 12.2 düzeyine çıkmıştır ki, Nisan 2000'de kaydedilen artış yüzde 10.5 olmuştur. Petrol fiyatlarındaki bu gelişmeler sırasıyla dünya piyasalarındaki yüksek fiyatları ve euronun Mayıs ayı ortalarına kadar değer kaybını yansıtmaktadır. Söz konusu dönemden itibaren, euro bir ölçüde değer kaybetmişse de, dünya piyasa fiyatları yükselmeye devam etmiştir. Böylece, Haziran 2000'de varil başına petrol fiyatı 31.5 euroya çıkmıştır. Bunun HICP'in enerji bileşeni üzerinde Haziran 2000'de yükselme yönünde etki yapması beklenmektedir. Enerji fiyatlarındaki artışlara ek olarak, işlenmemiş ve işlenmiş gıda fiyatlarında Mayıs 2000'de sırasıyla yüzde 0.6 ve yüzde 1'lik artışlar olmuştur.

III.Para Politikasına İlişkin Gelişmeler:

ECB, 6 ve 20 Temmuz 2000 tarihli Yönetim Komitesi toplantılarında faiz oranlarını değiştirmeyerek, sabit bıraktığını açıklamıştır. Buna göre, refinansman işlemlerine ilişkin faiz oranı yüzde 4.25, kredi işlemlerine ilişkin faiz oranı yüzde 5.25 ve mevduat faiz oranı yüzde 3.25 düzeylerinde bırakılmıştır.

Mayıs 2000'de M3 geniş para arzının yıllık büyüme oranı, Nisan ayında bulunduğu yüzde 6.5 seviyesinden yüzde 5.9 düzeyine düşmüştür. Haziran 2000'de ise, söz konusu büyüme oranı yüzde 5.4 düzeyine inmiştir. M3'ün Nisan-Haziran 2000 dönemini kapsayan üç aylık ortalaması, Mart-Mayıs 2000 dönemini kapsayan üç aylık hareketli ortalama olan yüzde 6.4 düzeyinden yüzde 6 düzeyine düşmüştür. M3'ün mevsim bazında ayarlanmış altı aylık büyüme oranı Mayıs 2000'de yüzde 6.5 düzeyinde kalmıştır. Aylık bazda M3, Haziran 2000'de 3 milyar euro tutarında azalma kaydetmiştir.

Euro Bölgesi mukimlerine verilen toplam kredinin yıllık artış hızı Mayıs ayında yüzde 8 olarak gerçekleşmiş ve Haziran ayında yüzde 6.9 düzeyine düşmüştür. Bu, kamu sektörünün kullandığı kredi miktarının yıllık değişim hızında bir azalmayı göstermektedir. Ayrıca, özel sektöre verilen kredinin yıllık artış hızı da düşmüştür.

IV.Döviz Kuruna İlişkin Gelişmeler:

Haziran 2000'de euro güçlü paralar karşısında belirgin bir şekilde dalgalanmıştır. Nominal efektif kur göz önüne alındığında Euro Bölgesinin başlıca 13 ticaret ortağının paraları karşısında, euro Temmuz başında, Haziran başında kaydedildiği düzeylerde kalmıştır.

Haziran ayında euro ABD doları karşısında ortalama USD 0.95 civarında dalgalanarak işlem görmüştür. Bu durum, 5 Temmuz gününe kadar bariz artışlar veya düşüşler gerçekleşmeksizin sürmüştür. Fazla değişkenlik arz etmeyen bu durum ABD ekonomisinin orta vadedeki genel görünüşüyle bağlantılı olarak finans piyasalarındaki genel belirsizlikle ilişkili görünmektedir. Perakende satışlardaki azalma, tüketici güveninin zayıflaması, ABD ekonomisinde ılımlı bir yavaşlama başlamakta olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda, artmakta olan petrol fiyatları, enflasyon beklentilerinin artmakta olduğu sırada bir artışa katkıda bulunmuştur. Federal Açık Piyasa Komitesinin "policy rate"lerini sabit bıraktığını açıkladığı 28 Haziran 2000 tarihli toplantının ardından, euro Amerikan doları karşısında bir ölçüde değer kazanmış ve 5 Temmuz 2000 tarihinde USD 0.95 üzerinden işlem görmüştür. Nispeten istikrarlı sayılabilecek bir dönemin ardından, euro Japon yeni karşısında Haziran sonu ve Temmuz başında değer kazandıktan sonra Haziranın üçüncü haftasında bir ölçüde değer kaybetmiştir. Yeninin değer kazanması, esasen Japonya ekonomisinin iyileşme göstermesi ve ülkede 16 aydır uygulanmakta olan faiz hadlerinin kaldırıldığı para politikasının yakın bir gelecekte terk edilebileceği şeklindeki piyasa beklentilerinin güçlenmesi ile bağlantılıdır. 5 Temmuz 2000 tarihinde euro 101.7 Japon yeni üzerinden işlem görmüştür.

Haziran ayında ve Temmuz ayı başlarında euro/sterlin kuruna ilişkin gelişmeler, euro/USD kuruna ilişkin gelişmelerle benzerlik göstermektedir. 5 Temmuz 2000 tarihinde euro, GBP 0.63 üzerinden işlem görmüştür.

Euronun kaydi para olarak kullanılmaya başlandığı tarihten Haziran 2000'e kadar efektif olarak değer kaybetmesi nominal olarak yüzde 12.6 civarında gerçekleşmiştir. Tüketici ve üretici fiyat endeksleri gibi deflatörlerin kullanılmasıyla elde edilen reel efektif değer kaybı da yaklaşık olarak aynıdır.

V.Ödemeler Dengesine İlişkin Gelişmeler:

Mayıs 2000'de Euro Bölgesi cari işlemler açığı 0.6 milyar euro olarak kaydedilmiştir. Söz konusu açık Mayıs 1999'da 1.5 milyar euro tutarında olmuştur. Cari işlemler açığındaki bu azalma, gelirlerdeki ve cari transferlerdeki azalmadan kaynaklanmaktadır. Mal ticareti fazlası azalmış ve hizmet bakiyesi ise küçük bir fazladan, açığa dönüşmüştür.

2000 yılının ilk beş ayında, Euro Bölgesi cari işlemleri 11.7 milyar euro tutarında bir açık vermiştir. Olumsuz yöndeki bu gelişmenin esas nedeni, mal ticareti fazlasının azalması ve hizmetlerdeki açığın artmasıdır. Bu arada gelirlerdeki ve cari transferlerdeki açıklarda da küçük artışlar kaydedilmiştir.

Değer itibarıyla mal ticareti 2000 yılının ilk beş ayında önemli ölçüde artmıştır. İthalatın değer itibarıyla güçlü bir şekilde artışı, ithalat fiyatlarının artışıyla desteklenmiştir, aynı zamanda hem petrol

fiyatlarının yükselmesini, hem de euronun değer kaybını göstermektedir. İhracat değerindeki artış esasen ihracat hacminin artmakta olduğunu göstermektedir ki bu gelişme de Euro Bölgesindeki rekabetin güçlenmesinden kaynaklanmaktadır. Mayıs 2000'de ihracat 83.4 milyar euro, ithalat ise 78.4 milyar euro olarak gerçekleşmiştir.

2000 yılının Ocak-Mayıs döneminde sermaye hareketleri dengesi 5 milyar euro tutarında bir fazla kaydetmiştir. Bir önceki yılın aynı döneminde ise söz konusu rakam 4.7 milyar euro olarak gerçekleşmiştir.

Mayıs 2000'de Euro Bölgesi dışına gerçekleştirilen doğrudan yatırımlarda ve portföy yatırımlarında net çıkışlar kaydedilmiştir. Toplam tutar ise 15.8 milyar euro olmuştur. Bölge dışına net doğrudan yatırımlar 10.7 milyar euro tutarındadır. Söz konusu tutarın 6.2 milyar euroluk kısmı hisse senedi çıkışlarıdır, daha çok firmalar arasındaki ödünç verme işlemlerini kapsayan diğer sermaye çıkışları ise 4.5 milyar euro tutmaktadır. Portföy yatırımlarında 5.1 milyar euro tutarında net çıkışlar kaydedilmiştir.

2000 yılının ilk beş ayında, Bölge dışına yapılan toplam net doğrudan yatırımlar ve portföy yatırımları 74.5 milyar euro olmuştur. 1999 yılının ilk beş ayında ise Bölge dışına net doğrudan ve portföy yatırımı toplamı ise 118.8 milyar euro olmuştur. Özellikle 2000 yılının ilk beş ayında Euro Bölgesine borç enstrümanları aracılığıyla 53.8 milyar euro tutarında bir net giriş olmuştur. 1999 yılının aynı döneminde ise 34.1 milyar euro tutarında net bir çıkış olmuştur. Bu gelişme hem mukim olmayanlar tarafından Euro Bölgesi tahvillerine ve kağıtlarına yapılan yatırımlardaki artışı, hem de Euro Bölgesi mukimleri tarafından yabancı tahvil ve kağıtlara yapılan yatırımlardaki azalmayı göstermektedir.

V1.Borsalar ve Tahvil Piyasalarındaki Gelişmeler:

Haziran 2000'de Euro Bölgesi borsalarının oldukça durgun olduğu gözlemlenmiştir. Mayıs sonu ve 5 Temmuz arasında Euro Bölgesinde Dow Jones EURO STOXX endeksi hareketsiz kalmış, buna karşın Standard and Poor's 500 endeksi yaklaşık olarak yüzde 2, Nikkei 225 endeksi yüzde 4 civarında artmıştır. 1999 sonu değerleri ile düzeylerle mukayese edildiğinde, Euro Bölgesinde 5 Temmuz günü hisse senedi fiyatları yüzde 2.5 civarında artmıştır. Aksine, ABD'de hisse senedi fiyatları yüzde 1, Japonya'da ise yüzde 7 oranında düşmüştür. Mayıs sonundaki iyileşmenin ardından ABD'de hisse senedi fiyatları Haziran başında yükselmiş ve değişmeksizin kalmıştır.

ABD'de Haziran ayında borsa dalgalanmaları azalmıştır. Dalgalanmanın azalması ve hisse senetlerinin fiyatlarının artması özellikle ABD teknoloji sektöründe belirginleşmiştir.

Japonya'da hisse senedi fiyatları Haziran ayında kayda değer ölçüde yükselmiştir. Bu durum, Japonya ekonomisinin iyiye doğru gittiğini göstermektedir.

Euro Bölgesinde Dow Jones EURO STOXX endeksiyle ölçülen hisse senedi fiyatları Mayıs 2000 sonunda düştüğü seviyeye oranla 5 Temmuz günü bir ölçüde değişmiş ve 1999 yılındaki düzeyin yüzde 2.5 üzerinde kalmıştır. Borsa, Haziran ayında, Euro Bölgesinde yakın gelecekte ekonomik

faaliyetlerin beklenenden güçlü olacağını işaret eden bir dizi ekonomik göstergenin yayımlanmasına rağmen istikrarlı olmuştur.

ABD’de olduğu gibi, Euro Bölgesinde de Haziran ayında borsa dalgalanması kayda değer ölçüde azalmıştır. Dow Jones EURO STOXX 50 endeksi Mayıs sonunda yıllık yüzde 26 seviyesinden 5 Temmuz günü yüzde 22 düzeyine düşmüştür. Bu, Aralık 1999’dan bu yana görülen en düşük düzey olmuştur.

Mayıs 2000’de uzun vadeli faiz oranlarının düştüğü kısa sayılabilecek sürenin ardından, Euro Bölgesi uzun vadeli devlet tahvillerinin getirileri Haziran 2000’de ve Temmuz 2000 başında hiçbir değişiklik göstermemiştir. Euro Bölgesinde 10 yıl vadeli tahvil getirilerinin ortalama düzeyi 5 Temmuz 2000 tarihinde yüzde 5.40 civarında bulunmuştur. Bu, 2000 Mayıs ayı sonunda gözlenen düzeyden bir ölçüde daha yüksektir. Aksine, ABD’de uzun vadeli tahvil getirileri Mayıs sonu ve 5 Temmuz arasında azalmıştır. ABD ve Euro Bölgesi 10 yıl vadeli tahvil getirileri arasındaki “spread” bu dönemde yaklaşık olarak 40 bp daralarak 5 Temmuz 2000 tarihinde 65 bp düzeyine gelmiştir.

Mayıs sonu ve 5 Temmuz arasında 10 yıl vadeli ABD tahvil getirileri 30 bp kadar düşerek yüzde 6.05 düzeyine inmiştir. Bu suretle, ABD tahvil getirilerindeki kümülatif azalma 90 bp civarına gelmiştir. Japonya ekonomisinin iyileşmesine ilişkin iyimserlik tahvil getirilerinde meydana gelen bu artışa katkıda bulunmaktadır. Ayrıca, Haziran 2000’de Japon hisse senedi fiyatlarındaki önemli bir artışın uzun vadeli Japon tahvili getirilerinde artış yönünde baskı yapmış olabileceğinden de söz edilebilir.

Haziran süresince ve Temmuz başında uzun vadeli ABD faiz oranlarındaki düşüş Euro Bölgesindeki tahvil getirilerinin belirgin şekilde istikrarlı oluşuyla Euro Bölgesi tahvil piyasaları üzerinde az etki yapmıştır. Benzer şekilde, 8 Haziran 2000 tarihli faiz artırımı kararının Euro Bölgesi tahvil piyasası üzerindeki etkisi sınırlı olmuştur. Haziranın ikinci yarısında Euro Bölgesi faiz getirileri bir ölçüde artmıştır. Bunun nedeni, petrol fiyatlarında ve Euro Bölgesindeki bazı ülkelerde enflasyonun beklentilerin üzerinde gerçekleşmesidir. Haziran ayında ve Temmuz ayı başında Euro Bölgesinin enflasyon beklentileri ve tahvil piyasasının uzun vadeli büyümesi istikrarlı olmuştur.

VII.Diğer Gelişmeler:

Euro basmakla görevli merciler, basım işlemleriyle ilgili sorunlar olduğunu ve sonuç olarak Münih’te basılan milyonlarca euro tutarındaki banknotun işe yaramaz duruma geldiğini bildirmişlerdir. Diğer taraftan, Almanya Borç Yönetimi Kuruluşu madeni paraların darp edilmesinde de sorunların belirdiğini açıklamıştır. Bununla birlikte, anılan Kuruluş, euronun nakit olarak piyasaya sürüleceği tarih olarak saptanmış olan 1 Ocak 2002 konusunda herhangi bir erteleme öngörmemektedir.

Doğu Avrupa ülkelerinin Euro Bölgesine 2007 yılına kadar üye olmaları olası görünmemektedir ancak AB’nin genişlemesinin euroya zarar verebileceği yolunda bazı endişeler mevcuttur. Analistler, Doğu Avrupa ülkelerinin Euro Bölgesine katılmak için gösterecekleri çabaların ters tepebileceğini ve euroya daha fazla zarar verebileceğini bildirmektedirler.

Bundesbank yetkililerinin bildirdiğine göre, Doğu Avrupa ülkelerinin Euro Bölgesine kabul edilebilmek için AB ortalamasının yüzde 70’i kadar bir fert başına gelire sahip olmaları gerekecektir. Bu da, fiilen,

aday ülkelerin birçoğunun AB üyeliğine kabul edilmelerinden sonraki on yıllık, hatta on yılı aşkın süreyi Euro Bölgesine dahil edilmeksizin geçirmelerine neden olacaktır.

Ekonomistler, Polonya'nın bu hedefe ulaşmasının yirmi otuz yıl arasında zaman alabileceğini belirtmişlerdir. Ayrıca, ekonomistler, yeni AB üyelerini Euro Bölgesi dışında tutmanın, bu ülkelerin AB'ye uyum sağlamasını zorlaştıracağını, zira bu durumun bu ülkelerdeki yatırım maliyetlerini artırmak suretiyle büyümeyi yavaşlatacağını da bildirmişlerdir.

HAZIRLAYAN:

ZEYNEP ÜNGÜT

AVRUPA BİRLİĞİ İLE İLİŞKİLER MÜDÜRLÜĞÜ